

Asia: VN/12980/2025

Utkastet till regeringens proposition om ändring av 6 a § i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (AI-rådgivning)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Svenska Finlands folkting tar ställning till finansministeriets propositionsutkast i enlighet med sitt lagstadgade uppdrag (lag om Svenska Finlands folkting 1331/2003). Folktinget har inte fått en begäran om utlåtande, trots att förslaget har en direkt betydelse för förverkligandet av språkliga rättigheter.

Enligt förslaget ändras 6 a § i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster. Syftet med lagförslaget är att främja automatisering av myndigheternas rådgivning och användningen av artificiell intelligens i rådgivningen. De föreslagna bestämmelserna är inte förpliktigande.

Folktinget föreslår att propositionsutkastet kompletteras med skrivningar om språkliga rättigheter och skyldigheter enligt språklagen. Det är viktigt att tydliggöra hur språklagen ska beaktas i utvecklingen och användningen av automatiserad myndighetsrådgivning. Folktinget motiverar dessa ställningstaganden i det följande.

Enligt språklagen (423/2003) har var och en rätt att använda finska eller svenska i kontakter med statliga myndigheter, tvåspråkiga myndigheter i välfärdsområden och välfärdssammanslutningar samt tvåspråkiga kommunala myndigheter (10 § 1 mom.). Myndigheterna ska i sin verksamhet självmant se till att individens språkliga rättigheter förverkligas i praktiken (23 § 1 mom.).

Myndigheterna ska således på eget initiativ försäkra sig om att individens språkliga rättigheter tillgodoses i praktiken. Språklagen gäller all information som myndigheterna ger, oavsett medium

eller informationskanal. Lagen ska därmed beaktas även vid utvecklingen av funktioner som möjliggör automatisk rådgivning i myndigheternas digitala tjänster.

Folktinget hänvisar i det följande till vissa iakttagelser gällande språkanvändningen i offentliga digitala tjänster.

Regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2025 anger att det fortfarande finns stora brister i myndigheternas digitala tjänster på svenska, vilket innebär att den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter ofta inte tillgodoses. När digitala tjänster utvecklas beaktas inte alltid de krav som språklagstiftningen ställer på tjänsterna. (Statsrådets publikationer 2026:3)

Enligt forskningsrapporten Språkbarometern 2024 är det framför allt svenskspråkiga personer i tvåspråkiga kommuner som har upplevt språkrelaterade problem i offentliga digitala tjänster. Endast en minoritet de finskspråkiga respondenterna i tvåspråkiga kommuner har uppgett detta. De största problemen har gällt bristfälliga översättningar till svenska och avsaknad av länkar till svenskspråkig information. Det har även framkommit att chattbottar och digitala assistenter ofta inte fungerar tillfredsställande på svenska. (Justitieministeriets publikationer 2025:8)

Dessa iakttagelser motsvarar Folktingets erfarenheter. Folktinget kontaktas regelbundet av svenskspråkiga personer, som har erfarit att myndigheterna inte har tillgodosett deras rätt till service på svenska. Omkring en tredjedel av de ärenden som Folktinget har tagit emot under de senaste fem åren gäller brister i offentliga digitala tjänster på svenska. Det har ofta visat sig att den digitala informationen på svenska och finska inte är likvärdig eller att väsentlig information saknas på svenska.

Riksdagens grundlagsutskott anger i sitt utlåtande om regeringens språkberättelse 2025 att de skyldigheter som följer av språklagen, samiska språklagen och teckenspråklagen måste beaktas när nya digitala tjänster och system skapas. Det är viktigt att de grundläggande språkliga rättigheterna beaktas redan i den inledande fasen av utvecklingen av tjänsterna och att de digitala tjänsterna utvecklas parallellt i olika språkversioner. Utskottet anser därtill att statsrådet bör bedöma om uttryckliga bestämmelser om språkliga rättigheter bör tas in i regleringen om elektroniska tjänster. (GrUU 18/2026 rd)

Mot denna bakgrund föreslår Folktinget att utkastet till regeringsproposition kompletteras med skrivningar om språkliga rättigheter och skyldigheter. De skyldigheter som följer av språklagen måste beaktas när nya digitala tjänster och system skapas, så att de språkliga rättigheterna tryggas också i de språk teknologiska lösningar som används för automatiserad rådgivning inom den offentliga förvaltningen. En förutsättning är att finska och svenska språket beaktas likvärdigt i planering, testning och kvalitetsuppföljning. Detta ska vara ett uttryckligt krav även om en privat tjänsteleverantör ges i uppdrag att planera och utveckla språk teknologiska lösningar. Det är vidare

viktigt att dessa lösningar testas separat på finska och svenska innan tjänsten tas i bruk, och följs upp systematiskt under användningen, så att myndigheten kan försäkra sig om att den språkliga jämlikheten fungerar i praktiken.

Folktinget konstaterar att den språkliga tillgängligheten är väsentlig, eftersom den automatiska rådgivningen ska vara lika användbar och tillgänglig på båda språken. Om en enskild person vill övergå från automatiserad rådgivning på svenska till personlig service på samma språk ska också detta ordnas utan att språkvalet medför en extra väntetid. Därtill måste terminologin vara korrekt, så att både finsk- och svenskspråkiga personer får tillförlitlig information på sitt eget språk.

Folktinget föreslår att de ställningstaganden som ingår i detta utlåtande beaktas i ministeriets fortsatta beredning av propositionsutkastet. Folktinget föreslår vidare att 6 a § 2 mom. i lagförslaget kompletteras enligt följande:

Myndigheten ska säkerställa att rådgivningen håller god kvalitet och uppfyller de krav som följer av språklagstiftningen innan tjänsteautomationen tas i bruk samt övervaka rådgivningens kvalitet och förverkligandet av de språkliga rättigheterna medan tjänsteautomationen är i bruk.

Helsingfors den 10 april 2026

SVENSKA FINLANDS FOLKTING

Christina Gestrin

Kristina Beijar

folktingssekreterare sakkunnig i förvaltningsärenden

Beijar Kristina
Svenska Finlands folkting